

**ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ  
„ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ“**

**ФАКУЛТЕТ ПО ТЕХНИЧЕСКИ НАУКИ  
КАТЕДРА УПРАВЛЕНИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗАСИГУРНОСТ**

---

**Яна Миткова Николова**

***ОПТИМИЗИРАНЕ НА МОДЕЛ НА ОРГАНИЗАЦИОННО  
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ПРОЦЕСА НА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА  
ДАНЪЧНИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ***

**АВТОРЕФЕРАТ**

на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна  
степен „доктор“

Област на висшето образование: 9. Сигурност и отбрана

Професионално направление: 9.1. „Национална сигурност“

Докторска програма: „Организационна сигурност“

***Научен ръководител: проф. д.н. Николай Станев Проданов***

ШУМЕН • 2022



## **ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД**

Дисертационният труд е с обем от 177 стр., състоящ се от списък на използваните съкращения, увод, три глави с изводи към всяка от тях, заключение, списък на приносите в дисертацията, списък на публикациите, списък на източниците, състоящ се от 156 заглавия и 20 нормативни и други документи.

**Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на 17.05.2022 г. от 10:00 часа в зала D4 на ШУ „Епископ Константин Преславски“.**

Авторефератът, рецензиите и становищата на членовете на научното жури са публикувани на интернет страницата на ШУ „Епископ Константин Преславски“.

Материалите по защитата са достъпни и в катедра „Управление на системите за сигурност“ към Факултет по технически науки на ШУ „Епископ Константин Преславски“ в гр. Шумен, ул. „Университетска“ № 115.

Дисертационният труд е обсъден на катедрен съвет на катедра „Управление на системите за сигурност“ на 14.03.2022 г. и е насочен за защита пред научно жури по професионално направление 9.1. Национална сигурност в съответствие с изискванията на чл. 5, ал.1 от Закона за развитие на академичния състав в Република България.

**Автор:** Яна Миткова Николова

**Заглавие:** Оптимизиране на модел на организационно взаимодействие в процеса на противодействие на данъчните престъпления



## **I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ**

Представената дисертация е във вид на научно – изследователски труд с формулирани цели и задачи, анализ и оценка на проблемите.

### **1. Актуалност на проблема**

Актуалността на проблема се извлича от динамиката на обществено – историческите процеси. В последните десетилетия се засилиха заплахите от различно естество за националната сигурност на страната ни. Сред тях особено място заемат престъпленията срещу фиска, тъй като сферите на обществения живот се нуждаят от финансово осигуряване за нормалното си функциониране. Отклоняването на всеки данъчен приход от постъпването му в държавния бюджет е деяние, което пряко влече административнонаказателна или наказателна отговорност спрямо дееца, а косвено засяга системата на националната сигурност.

### **2. Ограничения в дисертацията:**

Дисертационното изследване се фокусира върху структурата и взаимодействието между трите основни организационни единици, които имат отношение към противодействието на данъчните престъпления – Национална агенция за приходите, Министерство на вътрешните работи и Прокуратура на република България. Извън обхвата на научния труд остават ДАНС, КПКОНПИ и др. органи, които в някаква степен участват в процеса.

### **3. Цел и задачи на дисертационния труд**

Цели на представената разработка са извеждане на слабостите в модела на организационно взаимодействие в процеса на противодействие на данъчните престъпления и неговото оптимизиране.

Постигането на тези цели включва реализирането на следните задачи:

а/ да се анализират спецификите на данъчната престъпност и необходимия инструментариум за противодействието им;

б/ да се изведат организационните слабости в трите основни структури, натоварени с противодействие на този вид престъпност – НАП, МВР и ПРБ и рефлектирането на тези слабости върху взаимодействието, наречено в изследването „паяжина на противодействието“;

в/ на база изводите в а/ и б/ да се предложи оптимизиран модел на взаимодействие в системата на противодействие, като се обоснове неговата ефективност.

**4.Обект на изследването са:** правната природа на данъчните престъпления; процесуалните методи за тяхното доказване, с оглед възможностите на контролните и правоохранителните органи да разкрият данъчни престъпления и да набавят годен доказателствен материал; заплахата, която съставляват за националната сигурност този вид престъпления; организационната структура в исторически план и в



настоящото и взаимодействието между НАП, МВР и прокуратурата при противодействието и на база анализ на изложеното – изграждане на оптимизиран модел на взаимодействие.

Дисертационният труд няма за цел да отрече постигнатото до момента в исторически план, а да предложи подобряването му в отделни аспекти. Също така няма претенции за изчерпателност на процеса по оптимизиране. Всички предложения са резултат от анализ и синтез на разглежданите фактори, работещи емпирични модели в други държави или структури и теоретични постановки.

**5. Предмет на изследването** е оптимизирането на модел на организационно взаимодействие в процеса на противодействие на данъчните престъпления.

**6. Работна хипотеза:** за да се противодейства ефективно на престъпленията срещу данъчната система, е необходимо добро познаване на техния механизъм. Това може да се осъществи чрез обединяване знанието на специалисти от областта на оперативните дейности в МВР, икономиката и юридическата наука, обективизирано в структурни промени на организационно ниво, чрез създаване на нови звена или оптимизиране на сега действащите. Промяна в структурата на всяка една от трите организации е необходима предпоставка за подобряване на взаимодействието помежду им в процеса на отпор срещу данъчната престъпност.

**7. Методи на изследването:** Използвани са следните форми в методологията на научното изследване: наблюдение, сравнение, проучване, анализ и синтез, аналогия, индукция и дедукция, проучване на документи, функционално – структурен анализ, сравнителен и стратегически анализ.

Изследването е съобразено със състоянието на нормативната уредба към 2021г.

**8. Научна значимост и новост на резултатите от дисертационния труд:**

Анализирана е връзката между проявленията на данъчните престъпления, като резултат от тяхната правна характеристика, процесът по доказването им и сигурността. Обследван е проблемът за организационната структура и сигурност в конкретиката на организационните модели на органите, ангажирани в противодействието на данъчните престъпления, за всеки един по отделно – Националната агенция за приходите, Министерство на вътрешните работи и Прокуратурата на Република България. Въведено е понятието „паяжина на противодействието“, употребено в контекста на проблема за противодействие на данъчните престъпления.

**9. Практическа полезност и приложимост на резултатите**

Предложен е нов структурен модел на всяка една от организациите - Национална агенция за приходите, Министерство на вътрешните работи и



Прокуратура на Република България, изграден на база теоретико – практически анализ факторите, имащи значение при противодействие на данъчните престъпления. Предложен е оптимизиран модел на организационно взаимодействие между Националната агенция за приходите, Министерство на вътрешните работи и Прокуратурата на Република България при противодействие на данъчните престъпления, конструиран върху теоретичните постановки за правна характеристика на данъчните престъпления, специфики в процеса на доказването им и предложените нови организационни модели на взаимодействащите си структури.

#### **10. Аprobация на резултатите, получени в дисертационния труд.**

Основните части от дисертационния труд са докладвани на различни научни конференции, вкл. с международно участие у нас, като са направени 5 публикации в сборници и др. научни издания.

#### **11. Структура и обем на дисертационния труд**

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави и заключение, използвана литература, научни приноси и списък на публикациите, свързани с темата на дисертацията. Обемът е 177 страници, включва 39 фигури. Използваната литература включва 156 литературни източници на български и руски език и 20 нормативни и други документи.

Номерацията на таблиците и фигурите в автореферата съответстват на тези в дисертационния труд.

#### **Благодарности**

Дисертантът изказва голямата си благодарност на научния си ръководител проф. д.н. Николай Ст. Проданов, както и на декана на Факултета по технически науки в Шуменския Университет проф. д-р инж. Христо А. Христов, на ръководител катедра „Управление на системите за сигурност“ в същия факултет доц. д-р инж. Доника В. Диманова, както и на д-р по наказателно право Пл. Й. Петков за оказаното съдействие при разработването на настоящия дисертационен труд.

Признателност изказва и на своите родители за светлия пример.

### **II. КРАТКО СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД**

В Увода са формулирани целта и задачите на дисертацията.

#### **ГЛАВА ПЪРВА: ДАНЪЧНИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ В КОНТЕКСТА НА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ**

Глава първа е посветена на решаването на първата задача на дисертацията. Разглеждат се теоретични аспекти на данъчните престъпления като елемент от националната сигурност. Анализира се обекта на

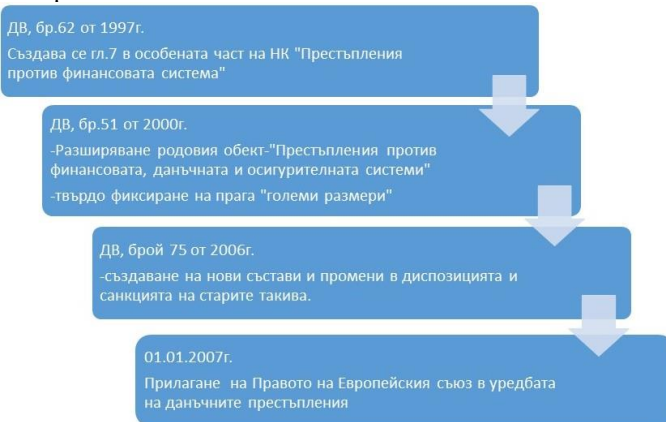
противодействие, за да бъде оптимизиран целево моделът на организационно взаимодействие. Съдържа следните параграфи:

### 1.1. Правна характеристика на данъчните престъпления.

В този параграф се разглеждат историческото развитие, общата характеристика на данъчните престъпления и е осъществен сравнителноправен анализ, тъй като това съответства на целта на дисертацията и работната хипотеза.

Обсъдени са двете становища в доктрината – това, което разграничава терминологично понятията „данъчни престъпления“ и „престъпления против данъчната система“ и другото, което ги третира като синоними, като дисертантът е застъпил теорията, която слага знак за равенство между двете.

При историческия преглед на развитието на регламентацията на разглежданите престъпления в дисертационния труд са открити четири етапа в развитието на правната уредба на данъчните престъпления, като детайлно е развит всеки от тях:



Фиг.1. Етапи в развитието на правната уредба на данъчните престъпления

Общата характеристика на данъчните престъпления съдържа правен обзор на съставите, както и някои спорни моменти в доктрината в тази връзка. Коментирано е и становището на дисертанта.

Сравнителноправният анализ на данъчните престъпления разглежда подходите при кодифициране на данъчните престъпления:



Фиг.2. Подходи при кодифициране на данъчните престъпления

Обхваща и сравнителен обзор между правната уредба в разглежданата материя в други държави и у нас.

### **1.2.Противодействието на данъчните престъпления като елемент от националната сигурност.**

Проследено е възникването и развитието на термина „национална сигурност“, както и еволюцията на политиките в тази насока в Република България (Концепцията, Стратегията). Обследвана е връзката между сигурността и данъчната престъпност. Последната е разглеждана като подсистема на икономическата сигурност в системата на националната сигурност. Отредено е място на факторите, влияещи върху нивата на данъчната престъпност. Изведено е, че данъчните престъпления се превръщат в проблем от материята на националната сигурност с елемент от обективната им страна – щетата. В тази връзка са коментирани правните аспекти на увредата от този вид деяния в контекста на практиката на ВКС, както и на Указания, издадени от Изпълнителния директор на НАП в рамките на приходната администрация. Обобщено е преобладаващото “Мнение в доктрината и наложено в съдебната практика, че щетата от данъчни престъпления представлява деликт и може да се търси по реда на чл. 45 от ЗЗД.

В този параграф е отделено място на явление, което в съвременната наука е малко проучвано – офшорните зони. Използването на офшорни зони за извършване на противоправните деяния е метод, който затруднява разследването на данъчните престъпления и следва да бъде анализиран и взет под внимание при оптимизиране на модела на взаимодействие. Разглеждана е същността на офшорните зони, световният опит при проследяване на подозрителни финансови операции, както и са описани

отделни икономически територии с облекчен данъчен режим, не всички създадени като самоцел за данъчни убежища. Извършен е преглед на предприятиите в България действия (предимно от финансовото разузнаване на ДАНС) за ограничаване последиците от избягване на данъчно облагане у нас, посредством използване на офшорни зони, като е коментирана липсата на цялостна и решителна политика по този въпрос.

### **1.3. Специфики при доказването на данъчните състави.**

Изложени са основните процесуални способности за събиране и проверка на доказателства по делата за данъчни престъпления и тяхната приложимост:



Фиг.3.Процесуални способности за доказване

Коментирани са допускани в практиката грешки, както и практиката на ВКС. Развити са различни следствени ситуации. Дефинирани са практическите проблеми при доказване на данъчните престъпления (свързани с механизма на разследваните деяния, организационни, законодателни и такива на съдебната практика). Познаването на спецификите при доказване на данъчните престъпления е необходима предпоставка при решаване на задачата за оптимизиране на модела на организационно взаимодействие при противодействието им.

## **ГЛАВА ВТОРА: СТРУКТУРА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ В СИСТЕМАТА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ДАΝЪЧНАТА ПРЕСТЪПНОСТ**



**В глава втора** се разглеждат теоретични аспекти на организациите. Проследява се структурата на организациите – Национална агенция за приходите, Министерство на вътрешните работи и Прокуратурата на Република България в исторически план и в настоящето. Акцентирано е на тези части от структурите, които имат отношение към работния процес по разкриване и доказване на данъчните престъпления. Дисертантът защитава тезата, че преди да бъде оптимизиран моделът на взаимодействие е необходимо структурно оптимизиране. Съдържа следните параграфи:

### 2.1. Теория на организациите.

Този параграф разглежда същността на организацията като явление, нейната структура и най – важната предпоставка за запазването и във времето – сигурността.

Обсъдени са двете разбирания относно семантиката на термините „система“ и „организация“ – че са синоними и че се употребяват в различен контекст. Дисертантът приема, че „система“ е по – широкото понятие, което включва в себе си и разбирането за „организация“. Развити са някои основни теоретични постановки на явлението „организация“. Онагледен е модел на конфигуратор на организация:

МОДЕЛ НА КОНФИГУРАТОР НА ОРГАНИЗАЦИЯ



Фиг.4.Модел на конфигуратор на организация



Обобщено е, че между организациите в публичния и частния сектор, които функционират в рамките на държавата, има взаимно проникване и свързаност. Така например, държавата приема закони, нормативни документи и провежда съответната фискална политика, за да въздейства върху частните фирми. Приетите документи във връзка с данъчното законодателство предявяват определени изисквания към частните организации. От своя страна, работейки независимо от правителството, частните организации влияят върху качеството на живот в страната и върху обществените интереси.

Във връзка с решаване на задачите в дисертационния труд е отредено място на проблема за държавната администрация в организационен аспект. Според сферата на упражняваните властнически правомощия държавната администрация може да бъде разделена на обща и специализирана. Общата държавна администрация включва администрациите на централните органи на изпълнителната власт и администрациите на териториалните органи на изпълнителната власт. Специализираната администрация включва **данъчната администрация**, военната администрация, **полицейската администрация**, митническата администрация и други специализирани администрации на изпълнителната власт.

Латинският термин „structura“ означава строеж, вътрешно устройство, подреденост, направа. Като философска категория това понятие е абстракция, която разкрива относително устойчивото единство на елементите и тяхното отношение към целостта на обекта. Проследени са същността на организационната структура и критериите при формирането и. Организациите и техните структури са отражение и на историческия контекст, в който са създадени и функционират. Това с особена тежест се отнася до държавните органи – нормативните актове, които уреждат техния статут, са подвластни на политическия и исторически контекст. Тези обстоятелства следва да се взимат предвид при обследване на организационните модели. При изграждането на нови такива, трябва да се проявява новаторство, но също така е необходимо да се отчита и историческият опит.

Разгледани са видове организационни структури: линейна, функционална, линейно – шабна, децентрализирана, проектна и матрична. Открити са техните предимства и недостатъци.

Отделено е място на основни постановки в структура на управлението на организацията.

Сигурността на организациите е материя, която по необходимост се анализира в контекста на научно – изследователските задачи на дисертационния труд. Отделени са сигурността на външната среда и вътрешната сигурност. Организационно системата за национална сигурност



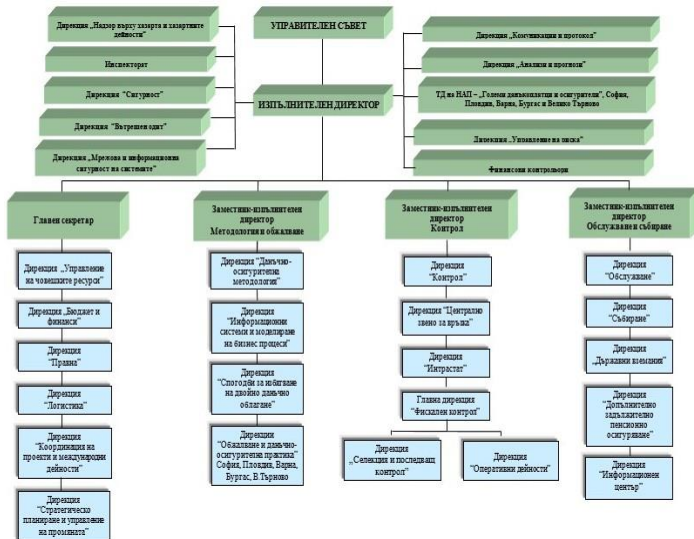
включва държавните органи, които чрез определените от Конституцията и законите функции осъществяват националната политика за сигурност. Но същевременно сигурността, в широк смисъл, се постига в резултат на правилното функциониране на органите в държавата, особено ангажираните с противодействие на престъпността. Това косвено определя важното място, което организационната сигурност заема в системата на националната такава. От една страна, всяка организация, независимо какво е нейното положение в националното пространство, за да съществува и да се развива, трябва по необходимост да получава определени ресурси от външната среда, както и да доставя своя продукт на същата, от друга. Организациите в публичния сектор (между които са трите организации, предмет на разглеждане в настоящата дисертация) предоставят на гражданското общество търсените от него публични блага.

С понятието „вътрешна сигурност“ можем да определим състоянието на организация, която може да контролира факторите на собственото си присъствие и ефективно функциониране. Специализирани структури за вътрешна сигурност се създават, както в по-големите фирми от частния сектор, така и в държавните структури (напр. отдел „Вътрешна сигурност“ в МВР).

## **2.2. Структура на организацията в Национална агенция за приходите, Министерство на вътрешните работи и Прокуратура на Република България.**

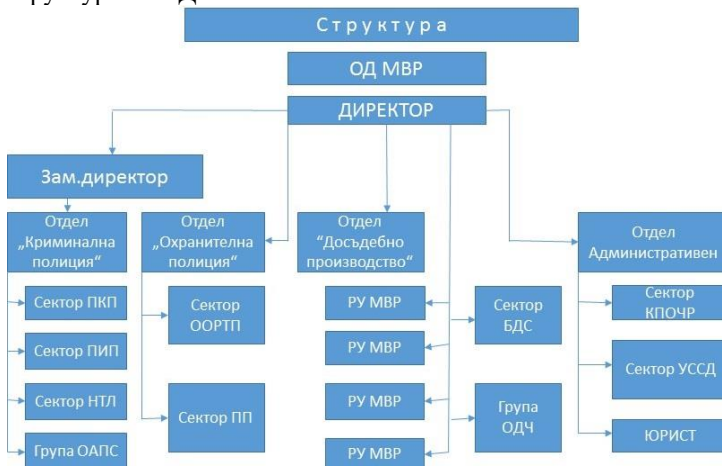
В този параграф по отделно е извършен обстоен исторически преглед на организационната структура на всяка една от трите служби, взаимодействащи си при неутрализирането на данъчните престъпления. Престъпно е и към изследване на организационните структури в днешно време. Обоснована е тезата, че за целите на вникване в модела на организационно взаимодействие, той трябва да бъде разгледан в два аспекта – статичен и динамичен. Статичността се изразява в организационната структура на всяка една от взаимодействащите си системи, а динамиката – в самото взаимодействие между тях. Взаимодействието не е движение без цел. В настоящия дисертационен труд то е разгледано под ракурса на процеса на доказване на данъчните престъпления. Механизмът на взаимодействие обаче не може да бъде изяснен в пълнота, ако не се предложи обзор на цялостната структура на всяка една от трите системи, а не само на звената, ангажирани с разкриване и разследване на данъчни престъпления, защото поведението на всяка една отделна част е обусловено от строежа и взаимовръзките в цялото. По пътя на разкриване на закономерностите е наложително да се проследи и историческото движение на изследваните структури в по-новото време.

Структурата на НАП в национален мащаб е следната:



Фиг.5. Структура на НАП в национален мащаб

Структура на ОДМВР:



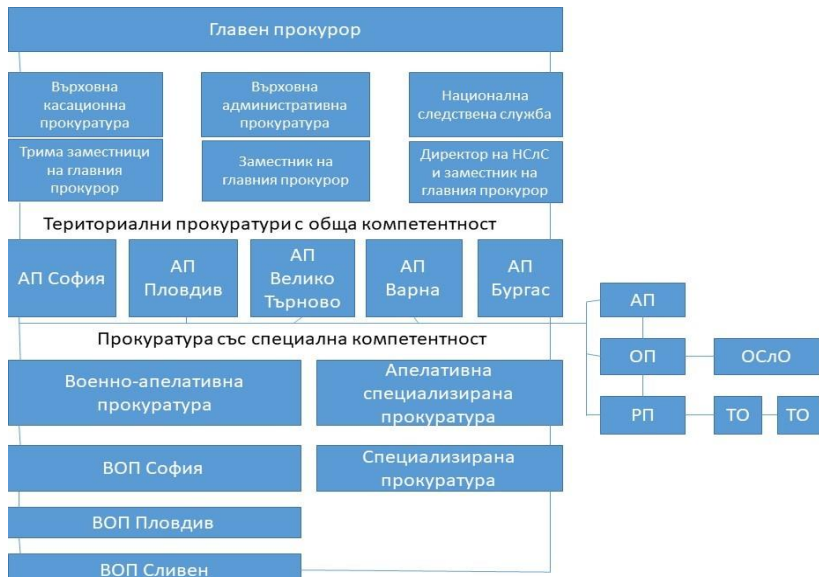
Фиг.6. Структура на ОДМВР

Трите организации, част от обекта на изследване в настоящия дисертационен труд – НАП, МВР и Прокуратурата, към настоящия исторически момент в България, принадлежат към две от трите власти.



Приходната агенция и полицията са в изпълнителната власт, а прокуратурата – в съдебната. Тази принадлежност е един от факторите, които имат значение при тяхното взаимодействие, конкретно, при доказване на данъчните престъпления. Дисертантът оценява като положителен момент битуването на организациите в системата на различни власти, защото по този начин се създава балансиращ механизъм, в който те са коректив една на друга. Докато мястото на данъчните органи и полицията никога не е било под въпрос, то за ситуирането на прокуратурата, от регламентирането и в съдебната власт след историческата промяна през 1989г. до наши дни, се води полемика. Първата група изследователи и практики аргументират мястото на прокуратурата в изпълнителната власт, а другата – в съдебната. Разгледани са доводите на автори от двата полюса. Въпросът за принадлежността на една от трите разглеждани организации, а именно прокуратурата, към съответната система на изпълнителната власт или съдебната система, е формирал своя аргументация и в съжденията на дисертанта. Изводите му почиват на база теоретичните познания и практическия опит, както в системата на изпълнителната, така и на съдебната власт и те са следните: Историческият опит е показал, че системата не спира да работи и в двата случая, прокуратурата в различни периоди се е намирала и в изпълнителната власт и в съдебната система. В сравнителен аспект, подобен на българския и италианският модел на ситуиране на тази институция. В други държави (Франция, Германия) тя е позиционирана в изпълнителната власт. Аргументацията и на двете групи автори има своя истина. Действително в теоретичен план прокуратурата функционално не се вписва в съдебната власт, тъй като няма функции по правораздаване. Но от административна гледна точка прокурорската институция се нуждае от политическа независимост, каквато само в съдебната власт може да получи. Този интерес надделява над научно-теоретичните изводи. В контекста на основната проблематика в настоящия дисертационен труд, за ефективно взаимодействие на разглежданите организации, те трябва да принадлежат на различни системи. Така не могат да бъдат управлявани от един властови център, което осигурява баланс и обективност в разследванията на данъчните престъпления.

Структура на Прокуратурата:



Фиг.7.Организация на прокуратурите с обща и специална компетентност

### **ГЛАВА ТРЕТА: ОРГАНИЗАЦИОННО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ НАП, МВР И ПРБ В ПРОЦЕСА НА ДОКАЗВАНЕ НА ДАНЪЧНИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ.**

В глава трета се обсъжда същинското взаимодействие при противодействието на данъчните престъпления между трите институции, обект на изследването. Изследва се взаимодействието в чуждите правни системи. Предлага се оптимизиран модел на организационно взаимодействие между НАП, МВР и ПРБ в процеса на противодействие на данъчните престъпления, който включва оптимизиран модел на структурите и модел на взаимодействието между новите структури. Съдържа следните параграфи:

#### **3.1.Взаимодействие.**

В специализираната българска и чужда литература понятието „взаимодействие“ не е достатъчно изяснено, съществуват множество гледни точки. Като най-релевантно за целите на настоящото изследване, авторът приема следното определение, според което е прието, че „взаимодействието следва да се разбира като активно, делово сътрудничество между два или повече органа, чиито интереси (цели) са общи или почти съвпадат, така както съвпадат техните действия по цел, време и място на изпълнение на конкретните задачи“.

Според своята същност, взаимодействието между организациите може да се раздели на йерархично и взаимодействие на координация и сътрудничество. Възможен е и вариант, в който да се откриват елементи и от двата вида взаимодействие. Според формите си, взаимодействието, условно, бива: вътрешно и външно. Вътрешното взаимодействие е сътрудничеството между организациите в системата на държавния апарат, каквито са НАП, МВР и ПРБ, а външното се наблюдава между държавните органи и неправителствените и граждански организации.

Централният въпрос на настоящата научна разработка е взаимодействието, механизмите на сътрудничество между три държавни институции в името на обща цел – доказване на разкритите данъчни престъпления. Това взаимодействие има две, взаимопроникващи се измерения – нормативната рамка, определяща функциите, правомощията, правата и задълженията им и осъществяването на това взаимодействие на практика, чрез приложение на принципите на организационното взаимодействие.

При анализ на взаимодействието между трите организационни структури в този параграф дисертантът въвежда следния конфигуратор, който нарича „паяжина на противодействието”:



Фиг.8.Паяжина на противодействието

В основата на пирамидата стоят оперативните структури на приходната администрация и полицията, тъй като те „прихващат“ първичната информация за извършените престъпни деяния, обработват я и я придвижват нагоре по веригата към прокуратурските органи. Взаимодействието между трите организации е двупосочно, тъй като прокуратурата ръководи дейността по проверка и разследване на административните и оперативните органи, а те, от своя страна, обменят информация помежду си, както и извършват съвместни проверки. Еднопосочно е действието единствено от прокуратурата към съда.



Придвижването на крайния прокурорски акт към съдебната фаза на наказателното производство е резултат от един продължителен и сложен процес на взаимодействие между контролните и полицейските органи и прокуратурата.

Образно представено, в контекста на фиг.8, органите, ангажирани с противодействието на данъчните престъпления, трябва да изплетат паяжина, в която да неутрализират извършителите на деянията и да представят събраните доказателства пред съдебните органи. Според българския наказателен процес, делата за извършени престъпления против данъчната система са подсъдни на окръжните и специализирания наказателни съдилища. В този смисъл конфигурацията от фиг.8 можем да наречем „паяжина на противодействието“.

По - нататък в дисертационния текст е извършен преглед и анализ на нормативната рамка, която регламентира взаимоотношенията във връзка с дейността по неутрализиране на данъчната престъпност по оста: НАП и МВР; ПРБ и НАП; ПРБ и МВР.

Осъществено е сравнително изследване, със съответните изводи, на организационното позициониране и взаимодействието между прокуратурата и разследващите органи в чужди държавни системи – Италия, Франция, Испания, Албания, Сърбия, Словения, Германия, Кралство Белгия, Обединено Кралство Великобритания, Дания, Естония, Латвия, Люксембург, Полша, Португалия, Кралство Нидерландия, Румъния, Унгария, Чехия и пр.

### **3.2. Оптимизиран модел на организационно взаимодействие между НАП, МВР и ПРБ в процеса на противодействие на данъчните престъпления.**

Преди да се пристъпи към същинското моделиране на оптимизираните модели на структурите и на взаимодействието, в дисертационния текст е изяснено авторовото разбиране относно процеса, в чиито контекст са ситуирани. Процесът на противодействие на данъчните престъпления има по-широко значение от процеса на тяхното доказване. Противодействието включва в себе си, освен процесуалната дейност по доказването на този род деяния, то и широк спектър от действия по предотвратяване на престъпния резултат – оперативни дейности; организационни дейности; дейност по изработване на вътрешноведомствени инструкции и правилници, както и на междуведомствени споразумения и пр. Всички тези дейности обаче са спомагателна функция към основната такава, а именно – доказването на данъчните престъпления. Макар че не го изчерпва, доказването стои в основата на противодействието. Това е и причината на тази процесуална дейност да бъде отделен един параграф в първа глава от дисертационния труд.





По-нататък е предложен оптимизиран модел на структурите. Отбелязано е, че към промяна в структурата на институции като МВР, НАП и Прокуратурата, които са част от държавния апарат, следва да се подхожда много внимателно и задълбочено. Същевременно е направен извод, че взаимодействието между организациите се обуславя от вътрешните им структури, което обуславя тяхната реорганизация при промяна модела на взаимодействие. И тъй като крайна цел на съжденията на дисертанта е оптимизиран модел на взаимодействие, то на база всичко изложено до момента, трябва да се очертаят тези слабости в структурите, които препятстват ефективното взаимодействие. Следваща стъпка е внимателно пристъпване към тяхната промяна със съзнанието, че радикални реформи, отричащи постигнатото до момента, никога не са добро за системата. Разбира се при моделиране на оптимизирания модел, както на структурите, така и крайния – на взаимодействието са взети предвид направените изводи при решаване на научноизследователската задача в края на всеки параграф от дисертационния труд.

При изграждане на модел на разследване на данъчни престъпления, отправна точка следва да бъде съдението, че системата на данъчното право, която съставлява съдържанието на бланкетната наказателноправна разпоредба, изисква изключителна специализация на професионалистите, занимаващи се с тази материя в наказателноправен контекст. С това твърдение корелира и изводът, дефиниран в глава трета, параграф първи, т.4 от настоящия труд, формулиран по следния начин: престъпленията срещу данъчната система се отличават с фактическа и правна сложност, затова посложнените от тях се разследват от специализирани структурни звена в различните държави. Нашето предложение е разследването на данъчни престъпления, да се осъществява от разследващи органи, с дадени им в пълен обем процесуални правомощия. Те следва да работят само по този вид дела, ситуирани и в трите структури – НАП, МВР и следствието. Разбира се, необходими са съответните промени в НПК. Такива считаме, че не са невъзможни, въпреки старо решение на Конституционния съд от лятото на 2003г., според което разследващи функции може да има само орган в системата на съдебната власт. Впоследствие такива са предоставени на изпълнителната власт в лицето на полицейските органи. Предлагаме в НАП и МВР разследването да се регламентира на функционален признак – по делата, които са образувани във връзка с извършени ревизии, компетентни следва да бъдат разследващите данъчни органи, а в МВР компетентността следва да се предоставя на разследващи полицаи по оперативни разработки и акции на сектор „ПИП“, „ГДБОП“ и пр. Разбира се, няма пречка по производства, реализирани от разследващи органи в МВР, прокурорът да възложи извършване на данъчна ревизия, както и обратното – по дела на



данъчна полиция да се търси сътрудничество от оперативните служби в МВР. Считаме за удачно органите на следствието да работят по дела с международен елемент (тук се включват и случаите, в които движението на паричните средства преминава през офшорни зони), данъчни дела, наблюдавани от Европейската прокуратура, както и разследвания на данъчни престъпления, извършени от организирани престъпни групи. Когато е изпълнена някоя от тези три процесуални предпоставки, без значение в коя структура се работи по оперативна линия, делото следва да се разследва от следователи. Така направено, предложението следва извода от настоящия дисертационен труд, направен в глава втора, параграф втори, точка първа, а именно – структурата следва функциите. Идеята на дисертанта е да се даде право на структурата, която първа се сблъска с престъплението, да събира доказателства.

**А/НАП:** При сега действащата структура на приходната администрация, връзката с разследване на данъчните престъпления се осъществява по силата на вътрешните процедурни правила, според които при определени предпоставки контролните органи изпращат крайния си ревизионен акт за преценка в прокуратурата. Този процес, от една страна увеличава времето разстояние от инкриминирания период до началото на дейността на разследващите органи, а от друга капсулира ревизионния процес единствено в процесуалната форма, изискуема по правилата на ДОПК. При сега действащите нормативи, когато се установи нарушение, данъчните органи предоставят информацията на органите от икономическа полиция. При прехвърлянето обаче често част от информацията и връзката се губи. Освен това често материята се оказва сложна за служителите на МВР, които тепърва се запознават с нея. Посочените недостатъци биха могли да бъдат преодолени със създаването на нова структура в рамките на приходната администрация - данъчна (фискална) полиция. Нашето предложение е, това структурно звено да присъства като отдел във всяка териториална дирекция на НАП със сектори в офисите, в които има звена „Оперативен контрол“ и „Ревизии“. В данъчната полиция, подобно на отдел „Досъдебно производство“ в МВР, следва да бъдат назначени служители с висше юридическо образование, на длъжност разследващ данъчен инспектор (по подобие на разследващите митнически инспектори). Разследващите данъчни инспектори следва да бъдат административно подчинени на директора на съответния офис или териториална дирекция, а функционално, на наблюдаващия съответното дело прокурор. Предимството на съществуването на това структурно звено в близост до контролните органи е във възможността за гъвкавост, тесни контакти и съвместна дейност по време на разследването. Данъчните служби ще предоставят своята информация пряко на данъчната полиция, която след извършване на



проверките ще поднася на прокуратурата професионално събрани и анализирани материали. Разследващите данъчни инспектори следва да бъдат функционално подчинени на наблюдаващия прокурор в съответствие с нормите на НПК, като последният може да възлага по реда на ЗСВ отделни действия по извършване на проверки и ревизии и на данъчните инспектори (както е и според сега действащите разпоредби). При така предложения в настоящия текст модел, периметърът на действие на новото звено няма да отнема изцяло територии от останалите специализирани структури - МВР и следствието. Удачно би било Данъчна администрация да провежда и съвместни обучения на ревизорите и разследващите органи. Предложението за изграждане на данъчна полиция е обусловено от извода, обективизиран по-горе в глава втора, параграф втори, точка трета, а именно, че липсата на функционално звено в данъчната администрация, което да подпомага процеса по доказване на данъчните престъпления, е непреодоляна през всички исторически периоди на развитие слабост. Като продължение на този извод ще споменем част от авторите, които през годините ратуват за създаване на такова звено по принцип: Пепя Стойкова /“Усъвършенстване организацията на контрола за ограничаване на данъчните престъпления”. Дисертация. Свищов. 2007/; Красимир Ангарски /”Данъчна администрация – устройство, правомощия, проблеми” // ИКО: икономика, култура, общество, бр. 9 – 10, 1993, с.10 – 12, както и от същия автор „Данъчна реформа за приятели не се прави” // Радио „Фокус, 27.05.2020г.,<http://www.focus-news.net/opinion/2020/05/27/53276/dots-krasimir-angarski-danachna-reforma-za-priyateli-ne-se-pravi.html> (макар че бившият министър по икономическата политика Ангарски, първи по време началник на Данъчното управление в София окръг и един от създателите на закона за данъчната администрация, поставя въпроса за данъчна полиция в контекста на събираемост на глобите, а не на наказателното преследване). През 2011г. тогавашният министър на финансите Симеон Дянков възлага на ръководството на НАП да изготви проект за законодателни промени, които да обезпечат идеята за създаване на данъчна полиция, през 2016г. финансовият министър Горанов в интервю за в. “Капитал“ дава изявление, че служители на НАП ще получат разследващи функции. За пристъпване към изграждането на служба за фискални разследвания в НАП настоява финансовият министър Милен Велчев, но това на практика не се случва, въпреки че такава специализирана структура има в много европейски държави. В последните има няколко подхода за създаване на подобен специализиран орган – военизиран, с изцяло полицейски правомощия – претърсване, задържане, разследване и пр. (Гуардия ди Финанца в Италия) и такъв само с анализаторски функции (Нидерландия, Франция, Германия). Според нас службата за фискални разследвания трябва да съвместява пълния набор от инструментариум.



Като аргумент, в подкрепа на тезата за създаване на новата структура, се явява и призивът на Европейския парламент, отправен през 2019г., за създаване на Европейска финансова полиция, както и направеният от този орган извод за липса на политическа воля в държавите-членки за справяне с данъчните измами и финансовите престъпления.

В горепосочените случаи идеята среща отпор в лицето на вътрешните министри с явния мотив, че полиция, която разполага с достатъчно правомощия и капацитет за разследване на данъчни престъпления, бидейки под ръководството на финансовия министър, ще намали влиянието на вътрешния такъв. В свои изказвания министър Ангарски изказва предложение данъчната полиция да се намира на двойно подчинение на финансовия и вътрешния министър, но това положение, според дисертанта, води до дефицит на отговорност и дестабилизация на структурата с два центъра на управление. Идеята за данъчна полиция след 1990г. неколкратно е поставяна на дневен ред в изпълнителната власт, била е част от проектозакони, но и до момента не е приета законодателно. Политическа воля в тази насока вече тридесет години не е формирана.

Следваща препоръка, която настоящият труд отправя е в структурата на функция „Ревизии“ в офисите към Териториалните дирекции да бъдат назначени юристи, които да участват ведно с данъчните експерти в хода на ревизиите. Изискванията към новоназначените юристи следва да бъдат – много добро познаване не само на материалните и процесуалния данъчни закони и съдебна практика, но и на наказателните такива. Тези специалисти следва да участват активно с консултативен характер в процеса на извършване на ревизиите. В настоящия модел юристите в отдел „Обжалване“ на Данъчна администрация се запознават с Ревизионните актове, след като тяхното изготвяне е приключило и те са евентуално обжалвани, въпреки че юрисконсултите от тези нива теоретично са натоварени с дейност по законосъобразност във всички нива на данъчната администрация и във всички видове правни материи. В административната си част функция „Обжалване“ в приходната администрация е нещо като квазисъдебна функция, според Младен Младенов.

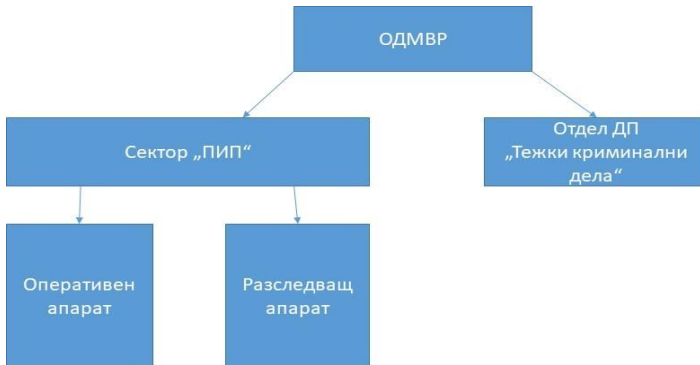
Така предложените структурни изменения биха имали следния вид, претворен в органиграма:



Фиг. 9. Предложени нови структурни изменения и взаимодействие в системата на НАП

**Б/МВР:** Когато поставим за разглеждане въпроса за структурни реформи в полицейската институция, трябва да съпоставим два, донякъде позиционирани един срещу друг извода. Първият е обективиран в глава втора, параграф втори, т.6 от дисертационния труд и по конкретно – МВР е консервативна система, която изисква задълбочена обосновка при съществени структурни изменения, които биха породили несигурност в системата, поради естеството на основната ѝ дейност – опазване вътрешната сигурност в държавата. Вторият е изложен в същата глава и параграф, но в т.5, а именно – темповете на структурни реформи в полицията са несъответни на бързите темпове, с които се развива икономическата престъпност. При разсъждения върху структурния модел на ведомството, трябва да се намери баланс между тези два извода.

Както по-горе беше посочено, нашето предложение е по делата за данъчни престъпления, започнати по специализирани полицейски операции на оперативните полицейски служби, във фазата на досъдебното производство разследването да се извършва от разследващи полицаи към МВР. Удачно обаче би било, те да не са ситуирани в районните управления или в отдел „Досъдебно производство“ към ОДМВР, както е понастоящем по повечето места, а да бъдат назначавани в сектор „Противодействие на икономическата престъпност“, като се специализират в разследване на икономически дела, вкл. и данъчни такива. Това може да се постигне с изграждането във всички областни дирекции на МВР на разследващ апарат в сектора, а не както е досега, само оперативна служба. Смисълът в това структурно разрешение трябва да се търси в специализацията ,от една страна, и в по-доброто екипно взаимодействие с оперативните служители, работещи по линия на икономическата престъпност, от друга. Разследването на данъчни престъпления по отношение на структурите в дирекциите, би изглеждало по следния начин:



Фиг. 10.Предложени нови структурни изменения във всяка ОДМВР

Разбира се, служителите от сектор „ПИП“ – оперативни и служители, следва да бъдат периодично обучавани, предвид динамиката на икономическата престъпност. Също така, в хода на предварителната подготовка по реализациите, информация трябва да имат и прокурорът, и разследващият полицай от сектора, които ще работят по случая. Това е така, защото основите на разследването се поставят още при подготвителните действия, предшестващи реализациите. Въпреки че наказателно процесуалната дейност започва, когато по време на полицейската операция бъде разкрито извършено престъпление, то няма законова пречка разследващият орган да дава насоки в предшестващия етап. Ще дадем за пример успешна операция, проведена от ГДБОП съвместно със Специализираната прокуратура, чрез която е прекратена престъпна дейност на организирана престъпна група, занимавала се с избягване заплащане на данъчни задължения по ЗДДС, действала на територията на пет области. Информация за операцията е достъпна на официалния сайт на МВР: [www.mvr.bg/press](http://www.mvr.bg/press). В нея се подчертава, че около една година задълбочени усилия е отнела предварителната работа по случая, реализирана от служителите на отдел „Контрабанда“ и „Разследване“ – ГДБОП. „Възприехме нов подход при разследването на престъпления срещу данъчната система и заложихме много на предварителната подготовка, за да постигнем много бързо повдигане на обвинения“, поясни заместник директорът на ГДБОП, ст. комисар Джолев – се добавя в горесцитираната информация в потвърждение на направения извод за важноста на оперативната дейност, предхождаща образуването на наказателни производства по данъчни дела. Тук отново следва да отбележим, че оперативните служители в МВР, които работят по линия на данъчната престъпност в сектор „ПИП“ в областните дирекции, както и в дирекциите



„БОП“, могат да бъдат ангажирани в осъществяване на оперативно-издирвателни действия, провеждани и във връзка с дела, разследвани от следствието или данъчна полиция.

Въпреки че повечето от оперативните полицейски служители, работещи по линия на икономическата престъпност, имат икономическо образование, считаме за нужно разследването да се подпомага от икономически експерти, които обаче не следва да бъдат вещи лица, работещи на щат в отдел „Научно-техническа лаборатория“ към ОДМВР. Ако вещите лица по икономическите експертизи в досъдебното производство, които често са решаващ фактор при последваща преценка на доказателствената маса, работят към МВР, това би поставило под въпрос обективността и независимостта на експертните заключения в съдебната фаза на процеса. Въпреки това съдействието на икономически експерти в екипите по този вид дела е необходимо (самата престъпна дейност се осъществява със съдействието на юристи и икономисти) и това разрешение ще изложим при представяне на предложенията ни за структурни промени във връзка с наказателното преследване по данъчни дела в прокуратурата.

Дисертантът възприема предложението, направено от Гр. Вълков в неговата статия „Стабилизирането на органите на полицията и сигурността за по-ефективно противодействие срещу икономическата престъпност в условията на икономическа криза“. Авторът лансира идеята за създаване на отделно структурно звено за „стратегически анализ“ в МВР. Според него това звено ще изгражда хипотези и ще дава препоръки за взимане на правилни управленски решения в сферата на противодействието на икономическата престъпност. По този начин ръководните органи в МВР ще получават достоверна и обоснована информация за реалното състояние на престъпността, за условията, които я благоприятстват и за тенденциите на нейното развитие. Разполагайки със стратегически насоки в борбата с престъпността, съответните служби в МВР ще имат възможност да разработват адекватна тактика за противодействие на престъпността по всяка една от линиите на работа, в тази част и по линия на данъчните престъпления. Службата за стратегически анализ, според дисертанта, следва да е една и да се намира в ГД „Национална полиция“ в столицата. За целите на своята дейност, тя трябва ежегодно да получава справки по предварително изготвени и спуснати до областните дирекции чек листи, касателно приключените в полицията разследвания, в нашия случай – по престъпления срещу данъчната система.

**В/Следствие:** Макар в административно-структурно отношение следствието да е включено като отдели към окръжните прокуратури под „шапката“ на Национална следствена служба, удачно би било систематичното му разглеждане да намери място при обсъждане модела на



разследването, поради функциите, които изпълнява. По наше мнение, следствието трябва да се запази като структура, която в общи линии е доказала своята ефективност при разследването на дела с фактическа и правна сложност. Отдавна в теорията и практиката е изяснен въпросът, че съществуването на следствието, паралелно с разследващия апарат, не е дублиране на функциите, а тяхното разделяне между двете институции. По отношение мястото на следствието в исторически план, през първата половина на миналия век, съгласно Закона за устройство на съдилищата, структурата е била в състава на Окръжния съд, през втората половина на миналия век – в МВР, а понастоящем, както бе посочено по-горе – в прокуратурата. Всяко едно от тези места има своите аргументи „за“ и „против“, но според нас следствените органи, които разследват делата с по-голяма фактическа и правна сложност, трябва да бъдат в съдебната власт, с оглед тяхната независимост, като по-доброто решение е да бъдат разследващ апарат към прокуратурата, с оглед по-голяма оперативност при взаимодействието. В своя статия от 2004г., началник отдел „Съдебен“ при ВКП – Димитър Димитров, споделя възгледа, че разследването по специфични дела трябва да се съсредоточи в окръжните прокуратури и във Върховната касационна прокуратура, като към тях именно трябва да се пренасочи една част от следователите, а останалите да бъдат преназначени в МВР. Това становище не може да бъде споделено към днешна дата, предвид динамиката на престъпността, наложила създаването на специализирани структури, като Специализираната и Европейската прокуратури, например. По наше мнение данъчните дела с международен елемент (включително използването на офшорни зони в престъпната схема), делата срещу данъчни престъпления, осъществявани от организирани престъпни групи и тези, наблюдавани от Европейската прокуратура, безусловно трябва да се разследват в структурите на следствието. Към настоящия момент това е така с вторите и третите – организирани престъпни групи (включително по данъчни престъпления), както и делата, наблюдавани от българския офис на Европейската прокуратура (вкл. трансграничните измами с ДДС, когато щетата надхвърля 10 000 000 евро) се разследват от следователи към следствения отдел на Специализираната прокуратура. Авторът на настоящия труд счита, че към тези две групи дела трябва да бъдат прибавени и всички дела по престъпления срещу данъчната система, по които има изградена трансгранична престъпна схема, движение на парични средства през офшорни зони и пр., като същите следва да се разследват от следствените отдели към съответните окръжни прокуратури на териториален принцип. Това е така, защото следователите притежават възможности за по-висока специализация, поради по-малкия набор от наказателноправни текстове, които разследват, както и по-големия опит, който имат, дължащ се на по-





малкото текучество, в сравнение с разследващите полици. Данъчните дела с международен елемент изискват задълбочена подготовка и специализация, каквито разследващите органи в МВР по обективни причини не могат да получат. Оперативната дейност по тези дела следва да се осъществява от службите на МВР в сътрудничество с Интерпол, когато това се налага, като остава възможността и за възлагане на ревизии на данъчните органи.

Модел на прокуратурата. Тук трябва да започнем с извода, обективиран в глава втора, параграф втори, т. 9 от дисертационния труд – при взаимодействието с другите органи в процеса на доказване на данъчните престъпления, прокуратурата се нуждае от независимост, каквато само в съдебната власт може да получи. Това уточнение е необходимо с оглед изясняване мястото на прокуратурата в общата система от държавни органи.

Специализираната прокуратура като структура, за десетгодишното си съществуване, е доказала ефективността си. Тя постига сериозна специализация на прокурорите. Концентрирането на едно място на доказателствата и информацията за организираната престъпност, позволява да бъдат проследени взаимовръзките между отделни дела, водени в различни съдебни райони. Създадения в тази структура екипен принцип на работа дава възможност за разследване в дълбочина, включително и на паричния поток на генерирания престъпен капитал. Преодоляват се и местните влияния и зависимости. В годините Специализираната прокуратура чрез създаване на специализирани екипи от прокурори, полици и данъчни, работи успешно по дела с фактическа и правна сложност, свързани с данъчната престъпност.

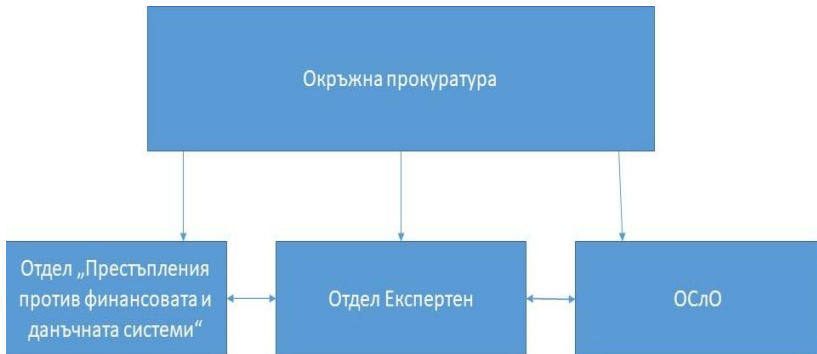
В синхрон с извода за необходимостта от специализация по разглеждания вид дела, свързани с извършване на данъчните престъпления, трябва да се подчертае важноста на създаването на отдели в окръжните прокуратури, в които прокурорите ще работят само по този вид разследвания. Това сега е така, но само в някои прокуратури – СП, СГП и пр. Ако оперативните служби (МВР, ДАНС, НАП) работят не само активно, но и адекватно в тази насока, навсякъде по места ще се увеличи броят на качествено водените разследвания по коментирания текстове, което ще обоснове нуждата от разкриване и обособяване на прокурорски щат в отдели, занимаващи се с престъпления срещу данъчната система. Системата на атестиране труда на магистратите, разглеждащи този вид дела, трябва да е съобразена с обективните трудности, с оглед привличането на мотивирани кадри. Друг довод в подкрепа на становището за обособяване на специализиран в тази материя отдел към всяка окръжна прокуратура е изводът за важноста на противодействието на този вид престъпност за националната сигурност. Не е случаен фактът, че в практиката в системата на прокуратурата перманентно се издават заповеди и указания, свързани с



надзора по този вид дела, относно ритмичност и срочност на разследване, служебен контрол върху крайните прокурорски актове и пр.

Тук е систематичното място на предложението за структурна промяна в системата на прокуратурата, което идва като резултат от изводите, направени в глава втора, параграф втори, т.7 („в структурата на полицията има обособено звено с експерти, извършващи криминалистически експертизи, но за икономическите такива по дела с предмет – данъчни престъпления, трябва да се търсят външни експерти. Това често води до невъзможност изследването да се назначи на специалист със задълбочени познания, тъй като не всяко, регистрирано по надлежния ред вещи лице, има необходимите опит и знания в областта”) и в глава трета, параграф първи, т. 5 („добрите практики показват, че в една част от страните, специализираните прокуратури имат на тяхно разположение експертни екипи в различни сфери – финансова, данъчна и пр., състоящи се от данъчни и други експерти, които подпомагат наблюдаващите прокурори по разследванията”). По първия извод съждения са изложени при разглеждане оптимизация на модела на разследване, в частност на МВР. Споделено е разсъждениято, че вещи лица по икономически експертизи, назначени по щат във ведомството, не са удачно разрешение с оглед пораждащата се зависимост на иначе независимата процесуална фигура. Начинът за преодоляване на некомпетентни експертизи очевидно не е в структурните реформи. Не така стоят нещата обаче с идеята за създаване на експертни екипи, състоящи се от икономически експерти, които да подпомагат наблюдаващите прокурори по разследванията на данъчни дела. Това разрешение е намерило приложение в някои държави, измежду които Испания, както беше посочено в глава втора, параграф първи, т.1.3 от настоящия труд. Специализираната прокуратура в Испания разполага със собствени помощни звена, като помощно звено „Данъчна агенция“ и др. Създаването на самостоятелен експертен екип, който да съдейства на прокурора по време на разследванията на данъчни престъпления, би повишило качеството на разследване, тъй като, отново ще отбележим, „от другата страна“ на тази дейтелност също работят икономисти и юристи. Така назначеният щатен експерт би следвало да консултира наблюдаващия прокурор по въпроси, които не са правни, а от материята на икономиката, по дела разследвани от МВР, следствието или предлаганата от нас нова структура – служба за фискални разследвания в НАП.

Така предлаганият модел, би имал следния вид в органиграма:



Фиг. 11. Предложени нови структурни изменения в организацията на Окръжните прокуратури

Предвид всичко гореизложено и в съответствие с извода, направен в глава първа, параграф втори, точка първа от дисертационния труд, а именно, че данъчната престъпност подкопава устоите на подсистемата на икономическата сигурност, която е във връзка с всички останали подсистеми от системата на националната сигурност, дисертантът отправя предложение. То е следното: при изработването на Стратегия за национална сигурност в частта касателно икономическата сигурност – данъчни престъпления с право на експертно мнение да присъстват Главният прокурор на РБ и изпълнителният директор на НАП.

Предложен е оптимизиран модел на взаимодействие между новите структури.

В настоящия дисертационен труд бе направен анализ на данъчните престъпления в системата на националната сигурност, защото при изграждане на модела на взаимодействие значение имат характеристиките на обекта, за чието противодействие е построен той. Прегледан бе и настоящият структурен модел на всяка една от организациите, пряко ангажирани в противодействието на данъчните престъпления – НАП, МВР и ПРБ. Разбира се, тук следва да се направи уточнението, че в този процес са включени и други институции (напр. ДАНС, КПКОНПИ и пр.), но визираните три, традиционно изграждат фундамента на противодействието. Структурите са разгледани с уговорката, че промяна на модела на взаимодействие неминуемо се предхожда от разумно реформиране на структурите. Разумно дотолкова, че да бъдат запазени добрите практики и изградената основа. Към всяка от разгледаните до тук проблематики е направен и исторически преглед на развитието, както и сравнителен анализ с чуждите правни системи. Накрая е обследван и настоящият модел на взаимодействие, който предстои да оптимизираме, взимайки предвид всичко изложено.



Както бе посочено във втора глава, първи параграф, извод втори, разделението на властите е условие за взаимен контрол и взаимодействие между тях и трябва да се има предвид при изграждане на модела на организационно сътрудничество в процеса на противодействие и доказване на данъчните престъпления. Този принцип намира израз в дейността по изготвяне на споразумения за сътрудничество, инструкции за взаимодействие между разглежданите организационни единици, като същевременно всяка от тях запазва своята оперативна самостоятелност в средата на проникване. Тук е мястото и да припомним девети извод от втора глава, втори параграф, а именно, че при взаимодействието си с други организации, в процеса на доказване на данъчните престъпления, прокуратурата се нуждае от независимост, каквато само в съдебната власт може да получи. Във връзка с този извод е нужно да подчертаем, че в „паяжината на противодействието“ прокуратурата има водеща роля – *dominus litis* в досъдебната фаза и е единственият участник от трите организационни структури в съдебната такава. Тук ще посочим Препоръка REC (2000) 19 на Комитета на министрите на ЕС. В нея е разгледано необходимото укрепване на националните законоустановени структури с компетентност в сферата на наказателното преследване и подобряване на тяхното сътрудничество с аналогични органи на други държави. В Препоръката Комитетът на министрите отразява основополагащи принципи и правила относно значението на прокуратурата, взаимоотношенията ѝ със законодателната и изпълнителната власт, както и насоките на международното сътрудничество между националните прокурори. Както бе посочено в глава първа от текущото изследване, не са редки случаите, в които данъчните дела с трансграничен елемент съдържат в себе си факта на движение на паричните потоци през сметки в офшорни зони. Когато предложихме промени в структурата на разследването във втори параграф от настоящата глава, нашето предложение бе данъчните дела с трансграничен елемент да бъдат поверени за разследване на следствието. Компетентните прокуратури са Европейската (разгледахме при кои условия), окръжните и Специализираната такава. Взаимодействието на Европейската прокуратура с националните органи се осъществява съгласно местното законодателство, но тъй като националната прокуратура няма санкция в тази посока, то тук не бихме могли да изложим виждания в тази насока. Можем да заключим единствено, че промяна в структурния модел на разследването, създаването на фискална служба за разследвания (данъчна полиция) са реформи, които биха повлияли на разследванията на Европейската прокуратура в положителна посока. Нашето предложение относно взаимодействието между прокуратурата (окръжните прокуратури и Специализираната такава) и органите на следствието при разследване на данъчни дела с международен

елемент е за изработване на правила за създаване при по-сложните данъчни дела с международен елемент на вътрешноведавствени екипи. В тези екипи, които следва да провеждат регулярни работни срещи по съответното дело, както в хода на разследването, така и до приключването му пред съдебните инстанции, е необходимо да участват: оперативните служители от МВР, работещи по случая, следователят, наблюдаващият прокурор от първоинстанционната прокуратура, надзорен прокурор от въззивната (апелативна) прокуратура, надзорен прокурор от отдел „Специализиран“ при ВКП, а при необходимост и прокурор от отдел „Международен“ при ВКП. Прокурорите от въззивната и касационна инстанция, определени на принципа на случайния подбор, *intuitu personae*, се явяват в делото, с което вече са запознати и са участвали в работни срещи още във фазата на разследване, което е безспорно предимство (защитата и извършителите са запознати с казуса от първия ден на разследването до приключването на наказателното производство на всички инстанции). Участието в работните срещи на прокурор от отдел „Международен“ при ВКП е обусловено от факта, че прокурорите от този отдел при върховната прокуратура имат най-голям опит с използване инструментариума на международното правно сътрудничество и поглед върху делата с международен елемент в цялата страна. Този прокурор следва да консултира, тясно специализирано в неговата сфера, екипа по делото до приключването му. Същевременно работещите по оперативна линия служители от МВР, както и следователят, продължават участието си в работните срещи до приключване на делото с влязъл в сила съдебен акт (фиг.36).



Фиг.12. Предложен нов модел на взаимодействие между прокуратурата, органите на следствието и оперативния апарат при разследване на данъчни дела с трансграничен елемент в двете фази на процеса



В глава трета, параграф първи, т.2 от дисертационния текст е изведено заключението, че законодателят е конструирал правната рамка на взаимодействието между трите институции в устройствените и процесуални закони, като е отчел необходимостта от нейното детайлизиране в междуведомствени и вътрешноведомствени актове (правилници, инструкции, заповеди и пр.). Както по-горе посочихме, реорганизацията на структурите се нуждае от нормативна промяна, основно на законите. На тази база, оптимизирането на модела на взаимодействие почива предимно върху промяна на междуведомствените споразумения и инструкции, в съответствие с желаното съдържание на процеса.

В процеса на изграждане и функциониране на „паяжина на противодействието“ (фиг. 8), трите организационни системи си взаимодействат на две нива: ръководно и оперативно. Както в извод в т.5 от глава втора, параграф първи от настоящото изследване е изведено – „структурата на управление е важно средство за постигане на организационните цели”. Ръководното ниво се разслюзва на централно (Главен прокурор, Министър на вътрешните работи, Изпълнителен директор на ЦУ на НАП) и местно (директори на местни структури – ОДМВР, офиси към ТД на НАП и административни ръководители на окръжните прокуратури). Оперативното (изпълнителско) ниво включва служителите, които работят по непосредственото разкриване и доказване на данъчните престъпления – ревизори, оперативни полицейски служители, разследващи полицаи, предложените в дисертационния текст разследващи данъчни инспектори, както и наблюдаващите прокурори от окръжните прокуратури и специализираната такава. Активизиране на взаимодействието и на двете нива е необходимо. В практиката се забелязва сътрудничество предимно между ръководителите на двете системи ПРБ и МВР, като изпълнителният директор на ЦУ на НАП рядко присъства в този процес, докато на оперативно равнище разминаването е друго – националните и регионални консултативни центрове се създават между представители на приходната администрация и прокуратурата. И при това сътрудничество тогава, **когато** назначеният министър е от МС излъчен от същата политическа сила, която има превес в НС, **което** излъчва квота във ВСС, избиращ Главния прокурор. За преодоляване на тази слабост с междуведомствени актове предлагаме да се регламентират тримесечни регулярни срещи между Изпълнителния директор на ЦУ на НАП, Вътрешния министър и Главния прокурор. Предмет на работните срещи е необходимо да бъдат тенденциите, проблемите при разследване на данъчните престъпления на база статистика и доклади за последното тримесечие, както и необходимостта от изменение или създаване на междуведомствени актове във връзка с подобряване на сътрудничеството, а също така и организационни въпроси.

Регламентираното в Инstrukция № 39/2011г. взаимодействие между МВР и НАП, разгледано в глава трета, параграф първи от дисертацията, както беше отбелязано, страда от липсата на правен поглед върху съвместните контролни действия между полицейските служители и данъчните инспектори, които в някои случаи довеждат до образуване на наказателни производства. Както отбелязахме вече, обичайно, от самото начало за организаторите на схеми за извършване на данъчни престъпления работят юристи и икономисти. В тази посока Инstrukцията би могла да се оптимизира, като в съвместните контролни действия биват включени юристи от секторите „Ревизии“ в офисите към ТД на НАП. Нека припомним, че назначаването на такива служители бе предложено в частта от настоящото изследване, ангажирана с оптимизиране на структурите.

С цел, засилване на ефективността, са необходими промени в утвърдените със Заповед от 2014г. на ГП и Изпълнителния директор на НАП „Правила за взаимодействие между ПРБ и НАП”. В сътрудничеството следва да бъдат включени и представители на МВР. Националните консултативни центрове ще взаимодействат освен между ВКП и ЦУ на НАП, то така също и включвайки представители на ГД „Национална полиция“ и ГД „БОП“ в ресор – данъчни престъпления (фиг.13).



Фиг.13. Предложен нов модел на НКЦ

В Регионалните консултативни центрове предлагаме да бъдат включени, освен директорът на офис към ТД на НАП, юрисконсултът и ревизори от една страна и прокурори от съответната окръжна прокуратура, от друга, то и директорът на ОДМВР, началник отдел „Разследване“ и началник сектор „ПИП“ (а когато предмет на срещите са конкретни разследвания – и разследващите полицаи по тях). Така оптимизираният модел в тази му част би имал следния вид:

## РЕГИОНАЛЕН КОНСУЛТАТИВЕН ЦЕНТЪР



Фиг.14. Предложен нов модел на РКЦ

Във връзка с направеното в дисертационния труд предложение за промяна в НПК, касаеща включване на данъчните престъпления в обсега на тези, за които е възможно прилагането на СРС, то приложими за този вид дела стават Правилата за координация и взаимодействие по водени оперативни дела и преписки, извършване на проверки и провеждане на неотложни и първоначални действия по разследването, в частта касателно оперативните дела със СРС, водени в МВР и докладвани на прокуратурата за съгласуване на действията.

На следващо място, но от водещите по значение, е в процеса на взаимодействие в условно изградената „паяжина на противодействието“ да отпадне изискването за банкова и данъчно-осигурителна тайна между трите институции в работата по данъчни престъпления (предложение, цитирано и от редица автори в настоящото изследване). Ще припомним посоченото по-горе, че Специализираната прокуратура в Испания например има директен контакт с Имотния и с Търговския регистър, Данъчната агенция и пр., в Германия достъпът до банкова, данъчна, търговска информация не представлява тайна за прокурора и не е необходимо съдебно разрешение за предоставянето ѝ. Нещо повече, наложително е изграждането на единна автоматизирана информационна система, която да обединява информационните масиви, съдържащи се в приходната, полицейската администрация и прокуратурата, така щото всеки един от работещите по съответното данъчно дело или преписка служител (оперативен работник, данъчен инспектор, разследващ орган или наблюдаващ прокурор), да има електронен достъп до информация за банковите сметки на разследваните субекти, техните движими и недвижими имоти, криминалистически регистрации, извършвани ревизии и проверки и пр. Издадена от системата и

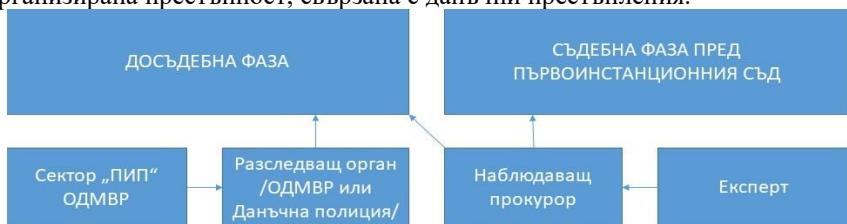




приложена към делото справка, трябва да има процесуална стойност, без да е необходима изрична санкция от съд. В тази градация правим и предложение за създаване на система за управление на делата (по модела, развит във Вътрешния процедурен правилник на Европейската прокуратура). Системата за управление на данъчните дела, като такива с фактическа и правна сложност и повишен обществен интерес, е усъвършенствана версия на унифицираната информационна система, използвана понастоящем в прокуратурата. Новата система не я измества или дублира, а допълва по този род дела. Достъп до системата за управление на делата следва да имат разследващият орган (разследващ полицай, разследващ орган от предложената структура на данъчна полиция, следовател от една страна и наблюдаващият прокурор от окръжна прокуратура, респ. – надзорните такива от съответната апелативна прокуратура и ВКП). В системата за управление на делата трябва да се съдържат в дигитален и актуализиран вариант всички материали по разследваните дела, ритмично, в реално време, да се прикачват детайлни доклади и предложения от разследващите органи, както и задължителните указания от наблюдаващите прокурори. Този вид електронно взаимодействие би спомогнало за преодоляване на фактора „време“, който за успешното разследване на данъчните престъпления е от съществено значение. Същевременно, организаторите на този вид престъпления разполагат с финансов ресурс, съвременна технология и квалифицирани екипи от юристи и икономисти и за да бъде противодействието успешно, държавните структури, ангажирани в противодействието, в процеса на взаимодействието помежду си, трябва да усъвършенстват своя инструментариум.

Съществен недостатък на сега действащия модел на взаимодействие е липсата на регламентирано продължаващо сътрудничество от страна на оперативните и разследващите органи към прокурора в съдебната фаза на наказателното производство. Тук ще припомним трети извод от първи параграф на трета глава от настоящия дисертационен труд, според който пропуск в утвърдените правила за взаимодействие между ПРБ и НАП, които се прилагат по отношение на наблюдаваните от окръжните прокуратури дела за данъчни престъпления, както и в сътрудничеството между ПРБ и МВР в същата посока, е липсата на регламентация за продължаващо сътрудничество в съдебната фаза на процеса. Данъчните престъпления са сложни и многопластови, както детайлно е развит този въпрос в първа глава от изследването. В тяхното организиране и осъществяване участват много хора в различни роли. В повечето случаи е ангажиран сериозен финансов ресурс, както и добра процесуална защита. Това са предпоставки за развитие на продължително и тежко съдебно следствие, в хода на което се конституират нови свидетели, представят се нови документи, назначават се

допълнителни и повторни експертизи и пр. Динамиката на следствената ситуация се изменя, а наблюдаващият прокурор в тази фаза е лишен от официална регламентация на взаимодействие с оперативните служители и разследващите органи от структурите на МВР и НАП. Вярно е, че ръководно-решаващата функция в тази фаза на процеса принадлежи на съда, но това не пречатства, дори изисква, страните да бъдат активни в събирането на нови доказателства. Докато за защитата продължават да работят екипи от юристи и икономисти, то прокурорът остава сам в този етап, в който често доказателствената маса, събрана в хода на досъдебното производство, търпи изменения. Взаимодействието трябва да продължи регламентирано, в споразумение между ПРБ, НАП и МВР, в което да се уредят работни срещи между оперативните служители и разследващите органи с наблюдаващия прокурор, по негов почин. Тези срещи е удачно да бъдат провеждани след съдебните заседания, като на тях се обсъждат новопредставените от защитата доказателства, както и събирането на нови, които прокурорът да представи в съдебно заседание. В работните срещи следва да участва и експерт от предложения в това изследване нов отдел „Експертен“ към Окръжните прокуратури. Експертът би могъл да предостави становище на наблюдаващия прокурор и при изготвяне мотивите към евентуален протест. Предвид спецификата на данъчните престъпления е необходима тясна специализация на наблюдаващите прокурори от окръжните прокуратури по този вид дела. Ще припомним отбелязаното по-горе, че например в Кралство Швеция (а и не само там), в прокуратурата е създадено Национално бюро за икономически престъпления, което е специална прокурорска агенция за борба с икономическата престъпност. За разлика от разгледаното по-горе взаимодействие чрез сформирание на съвместни работни екипи при разследване на данъчни дела с трансграничен елемент, то в общия случай не предвиждаме участие на надзорните прокурори (фиг.39). Това, както и участието на щатен експерт (длъжност по предложение, направено в настоящото изследване) са едни от разликите на съвместния екип със специализираното междуведомствено звено за подпомагане разследването на организирана престъпност, свързана с данъчни престъпления.



Фиг.15.Нов модел на взаимодействие в общия случай при разследване на данъчни дела



Добро решение е във вътрешноведомствено отношение оперативните служители и разследващите органи от различните ведомства да бъдат периодично атестирани, като се взема предвид успеваемостта в съдебната фаза на делата, които са разследвали. Така мотивацията им за довеждане на разследването до успешен край с влязъл в сила съдебен акт би била повишена, а и справедливостта го изисква, тъй като крайният резултат е плод на работата в екип, а не само на прокурорската дейност. Не е за пренебрегване и фактът, че екипният принцип на работа от началото на разследването до влизане в сила на окончателен съдебен или прокурорски акт е гарант и срещу съществуващи корупционни практики. Когато детайлите по делото се обсъждат регулярно от сформирания екип, не е възможно повлияването на негов член, бил той и наблюдаващия прокурор, да остане незабелязано.

В разглеждания контекст авторът на дисертационния труд намира правото, признато от ВКС в ТР №4/2016г., на министъра на финансите да предяви граждански иск в делата, свързани с укриване на данъчни задължения, за влизащо в колизия с участието на данъчните органи като страна, чиито действия са свързани със събиране на доказателства по разследването. В цитираното решение ВКС извежда следното: “Когато за данъчните задължения, предмет на обвинението, има влязъл в сила ревизионен акт по ДОПК, с който са установени идентични по вид, размер, период и данъчно задължено лице данъчни задължения с тези по обвинението, гражданският иск на основание чл. 45 от ЗЗД за причинени имуществени вреди, предявен от държавата чрез министъра на финансите за съвместно разглеждане в наказателното производство, е допустим“. В съдебния процес министърът на финансите се представлява от юрисконсулта на съответната ТД на НАП, който предявява иска. На практика се получава така, че гражданският ищец е участвал в действия по събиране на доказателства в досъдебната фаза на процеса.

Процесът на взаимодействие в системата на противодействие на данъчните престъпления не се развива в стерилна среда, изградена само от трите разглеждани организационни единици. Системата се прониква и от други взаимовръзки и влияния. В този смисъл интерес представлява предложението за мерки за пресичане на измамите с ДДС, отправено в далечната 2005г. от временна анкетна комисия в парламента, състояща се от представители на Главна данъчна дирекция, МВР, и Агенция „Митници“. Според това предложение се предвижда възможност на митниците да задържат стоки при внос или износ, при отклонение от данъчната основа от действителните пазарни цени на стоките повече от 25 % , като уведомят незабавно данъчната администрация. Само по себе си това завишаване не



доказва наличие на престъпна дейност, но я индикира евентуално и при разследване на обстоятелствата може да доведе до нейното фиксиране. Примерът идва да покаже, че в „паяжината на противодействието“ всяка една от трите организации осъществява взаимодействие и с такива, стоящи извън конфигуратора, като резултатите следва да намерят продължение в последващото взаимодействие вътре в разглежданата система.

Взаимодействието между органите на НАП, МВР и ПРБ трябва да се осъществява активно и на ниво обучителен процес. Към настоящия момент обучителни мероприятия, вкл. по въпросите на данъчните престъпления, които включват като аудитория полицейски служители и прокурори, се организират предимно от Националния институт на правосъдието. Необходимо е активно взаимодействие в тази насока и с данъчните органи. Съвместни модулни обучения, с участие на действително ангажираните в работния процес служители от трите ведомства, на които да се разглеждат възможни казуси и тенденции, трябва да се организират и в рамките на данъчната администрация.

Така предложената оптимизация на модела на организационно взаимодействие в процеса на противодействие на данъчните престъпления отчита историческото развитие, както и съвременните предизвикателства. Без да претендира за изчерпателност, тя запазва фундамента на системата, изграден в годините и добавя промени в интерес на ефективността на противодействието. Предвид динамиката на явленията, процесът по оптимизация остава отворен във времето.

## **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Извършеното в настоящия труд изследване на оптимизиране на модел на организационно взаимодействие в процеса на противодействие на данъчните престъпления, води до следните най-важни изводи:

1. По-сериозни критики, с оглед практическото приложение, търпят два момента в регламентацията на данъчните престъпления:

1.1. Фиксираният подход при определяне размера на избегнатите данъци, който инкриминира деянието (3 000 лв., респ. – 12 000 лв.) е по-удачно да бъде заменен с обвързване на определението „данъци в големи размери“ с тези, които надхвърлят петдесет пъти установената в страната минимална работна заплата. По този начин размерът на укритите задължения ще се актуализира съобразно икономическите процеси в страната.

1.2. Детайлната регламентация на способите, чрез които може да се осъществи същинското данъчно престъпление (чл.255,ал.1, т.1 – 7 НК), препятства обхващането на всички възможни данъчни деяния, насочени срещу фиска, които съществуват в практиката. Едни по-широки рамки биха вместили в нормата фактическото проявление в цялост.



2. Данъчната престъпност подкопава устоите на подсистемата на икономическата сигурност, която крепи всички останали подсистеми в системата на националната сигурност.

3. Данъчните престъпления се осъществяват при активно взаимодействие между лица (дори да не се покриват признаците на организирана престъпна група), използване на кореспонденция и компютърна информация, които могат да бъдат най-точно и сигурно обективирани по делото чрез прилагане на различните форми на СРС. В този смисъл удачно би било разрешени, при което в приложното поле на чл.172, ал.2 от НПК се включат и данъчните престъпления.

4. С цел подобряване ефективността и срочността на разследването, би могло да се отправят препоръки към законодателя за отпадане разкриването на информация, съставляваща данъчна тайна, по съдебен ред. В организационен и технически аспект, ефикасно би било изграждането на единна информационна система между данъчната администрация, от една страна, и органите по разследване, от друга. До изискване на документи директно от НАП би следвало да се прибегва само в случаите, в които са необходими оригинали за извършване на последваща графическа експертиза.

5. Административният и наказателният процес се подчиняват на различни принципи, които са неприложими едновременно. По тази причина ревизионният акт се явява допълнение към събраната в хода на разследване на данъчни престъпления доказателствена маса, но той не би могъл да бъде пряко доказателство и има характер на оборима презумпция.

6. Проблемите, които затрудняват доказването на данъчни престъпления са свързани с механизма на деянията, организационни слабости и законодателни неуредици, за преодоляването на които са необходими комплексни усилия.

7. Липсата на функционално звено в данъчната администрация, което да подпомага процеса по доказване на данъчните престъпления, е непреодоляна през всички исторически периоди на развитие слабост.

8. МВР е консервативна система, която изисква задълбочена обосновка при съществени структурни изменения, които биха породили несигурност в системата, поради естеството на основната ѝ дейност – опазване вътрешната сигурност в държавата.

9. При взаимодействието с другите органи при доказване на данъчните престъпления, прокуратурата се нуждае от независимост, каквато само в съдебната власт може да получи.

10. Взаимодействието на организацията с външната среда (другите организации) се обуславя от вътрешната ѝ структура. Това налага извод, че при промяна на модела на взаимодействие между организациите трябва да бъдат променени и техните вътрешни структури.



11. Пропуск в утвърдените правила за взаимодействие между ПРБ и НАП, които се прилагат по отношение на наблюдаваните от окръжните прокуратури дела за данъчни престъпления, както и в сътрудничеството между ПРБ и МВР, е липсата на регламентация за продължаващо сътрудничество в съдебната фаза на процеса.

12. Добрите практики показват, че в една част от страните специализираните прокуратури имат на тяхно разположение експертни екипи в различни сфери (финансова, данъчна и пр), състоящи се от данъчни и други експерти, които подпомагат наблюдаващите прокурори по разследванията и в тяхното взаимодействие с разследващите органи.

13. Предложение в НАП и МВР разследването да се регламентира на функционален признак – по делата, които са образувани във връзка с извършени ревизии, компетентни следва да бъдат разследващите данъчни органи, а в МВР компетентността следва да се предоставя на разследващи полиция по оперативни разработки и акции на сектор „ПИП“, „ГДБОП“ и пр. Органите на следствието да работят по дела с международен елемент (тук се включват и случаите, в които движението на паричните средства преминава през офшорни зони), данъчни дела, наблюдавани от Европейската прокуратура, както и разследвания на данъчни престъпления, извършени от организирани престъпни групи.

14. Предложение за създаването на нова структура в рамките на приходната администрация - данъчна (фискална) полиция. Нашето предложение е това структурно звено, в което работят разследващи органи, да присъства като отдел във всяка териториална дирекция на НАП със сектори в офисите, в които има звена „Оперативен контрол“ и „Ревизии“.

15. Предложение в структурата на функция „Ревизии“ в офисите към Териториалните дирекции да бъдат назначени юристи, които да участват ведно с данъчните експерти в хода на ревизиите.

16. Предложение за изграждането във всички областни дирекции на МВР на разследващ апарат в сектор „Противодействие на икономическата престъпност“.

17. Предложение за създаване на отделно структурно звено за „стратегически анализ“ в МВР, което ще изгражда хипотези и ще дава препоръки за взимане на правилни управленски решения в сферата на противодействието на икономическата престъпност, подпомагайки съответните служби в МВР да разработват адекватна тактика за противодействие на престъпността по линия на данъчните престъпления.

18. Предложение за създаването на отдели във всички окръжните прокуратури, в които прокурорите ще работят само по тези разследвания, свързани с престъпления против данъчната система.



19. Предложение за създаване на отдели към окръжните прокуратури, състоящи се от икономически експерти, които да подпомагат наблюдаващите прокурори по разследванията на данъчни дела.

20. Предложение при изработването на Стратегия за национална сигурност с експертно мнение в частта касателно икономическата сигурност – данъчни престъпления, да присъстват Главният прокурор на РБ и изпълнителният директор на НАП.

21. Поради спецификата и сложността на разследванията на данъчни престъпления с трансграничен елемент, в модела на взаимодействие следва да се включат екипи, състоящи се от оперативни служители от сектор „ПИП при ОДМВР, следовател, наблюдаващ прокурор от ОП, надзорни такива от ОП и отдел „Специализиран“ при ВКП, както и прокурор от отдел „Международен“ при Върховната прокуратура.

22. Необходимо е оптимизиране на модела на взаимодействие както между ръководните нива (регулярни работни срещи между тримата ръководители на централно ниво), така и между оперативните (в НКЦ и РКЦ следва да се включат представители и на трите институции).

23. Предложение за създаване на връзка между базите данни на НАП, МВР и ПРБ в хода на взаимодействието по разследване на данъчни дела.

24. Продължаващо сътрудничество и в съдебната фаза на процеса между оперативни, разследващи органи и прокурора.

Противодействието на данъчните престъпления е част от системата на сигурност в държавата. Изграждането на неговия модел предполага добро познаване на наказателноправния механизъм на разследваните деяния, на процесуалните способности за доказването им, както и на организационните структури и взаимодействието между основните органи, които участват в процеса. Изграденият в съвременния модел на организационно взаимодействие е резултат от еволюция, както на наказателноправната материя, така и на организационната сигурност. Предложеният в настоящото изследване модел на оптимизация няма за цел да се наложи императивно и изчерпателно, а добавя щрих в общия еволюционен процес по пътя на развитието и задължително трябва да бъде подложен на съмнение, което винаги е присъщо на науката.



## ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИЯТА

### НАУЧНИ ПРИНОСИ

1. Анализ на връзката между проявенията на данъчните престъпления, като резултат от тяхната правна характеристика, процесът по доказването им и сигурността.

2. Обследване на проблема за организационната структура и сигурност в конкретиката на организационните модели на органите, ангажирани в противодействието на данъчните престъпления, за всеки един по отделно – Националната агенция за приходите, Министерство на вътрешните работи и Прокуратурата на Република България.

3. Въвеждане на понятието „паяжина на противодействието“ в контекста на проблема за противодействие на данъчните престъпления.

### НАУЧНО – ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

1. Предложение за нов структурен модел на всяка една от организациите - Националната агенция за приходите, Министерство на вътрешните работи и Прокуратурата на Република България, изграден на база теоретико – практически анализ факторите, имащи значение при противодействие на данъчните престъпления.

2. Предложение за оптимизиран модел на организационно взаимодействие между Националната агенция за приходите, Министерство на вътрешните работи и Прокуратурата на Република България при противодействие на данъчните престъпления, конструиран върху теоретичните постановки за правна характеристика на данъчните престъпления, специфики в процеса на доказването им и предложените нови организационни модели на взаимодействащите си структури.





## ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИЯТА

1. Николова, Я. „За някои правни аспекти на данъчните престъпления в българското законодателство“. Сборник с доклади от Годишна университетска научна конференция на НВУ „Васил Левски“, Велико Търново, 28 – 29 май 2020 г.

2. Николова, Я. „Корелацията: национална сигурност – данъчна политика и престъпления, в контекста на икономическите проблеми на системата за сигурност“, Сборник с доклади от научна конференция с международно участие МАТТЕХ 2020 на Факултет по технически науки на ШУ „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 22 – 24 октомври 2020г.

3. Николова, Я. „Офшорните зони като фактор, подкопаващ националната сигурност – предизвикателство пред усилията за противодействие на данъчните престъпления “. Сборник с доклади от Годишна университетска научна конференция на НВУ „Васил Левски“, Велико Търново, 27 – 28 май 2021 г.

4. Nikolova, Y. „The organization as a subject of study“. Journal scientific and applied research, volume 21, 2021.

5. Николова, Я. „Външна и вътрешна среда на организационна сигурност и нейното значение по отношение на някои правоохранителни органи“, Сборник с доклади в годишник на ФТН при ШУ „Епископ Константин Преславски“, 2021г. (под печат).